

10. PÕHJAMAADE KAKSKEELSUSE KONVERENTS TARTU ÜLIKOO LIS

26.–28. oktoobrini 2009 toimus Tartu Ülikoolis 10. Põhjamaade kakskeelsuse konverents. Rahvusvahelise kokkusaamise põhiteemad olid mitmekeelsus ja identiteet, teise keele omandamine, mitmekeelne haridus ning keelepoliitika. 1976. aastal alguse saanud konverents toimus nii Tartu Ülikoolis kui ka Eestis esimest korda. Konverentsi korraldas ja viis läbi Tartu Ülikooli eesti keele kui võõrkeele osakond. Kahe päeva jooksul peeti 33 ettekannet ning kolm plenaarettekannet. Esinesid 12 riigi keeleteadlased.

Konverentsi sisulise töö juhatas plenaarettekandega „Paljukeelne kompetents, stiilid ja variatsioon” sisse Helsingi Ülikooli soome keele kui teise keele professor Jyrki Kalliokoski. Ta peatus mitmekeelsuse (sh paljukeelsuse), keeleomandamise ning keeleoskuse varieerumise probleemistikul. Ettekande esimeses osas võttis Jyrki Kalliokoski vaatluse alla valdkonna mõistestiku ning mõistetevaheliste seoste analüüsimise, ettekande teises pooles keskendus ta Euroopa keeleõppe raamdokumendi (CEF, 2001) paljukeelsuse lähte-kohtade analüüsimisele.

Konverentsi esimesel päeval peeti 15 ettekannet. Töö toimus paralleelselt kahes sektsioonis. Esimeses, hommikupoelses sektsioonis oli teemaks keele osa kodanikuühiskonnas ja koolis. Jens Normann Jørgensen (Kopenhaageni Ülikool) käsitles kodakondsuse saamisega ja kodanikuks olemisega seotud keeleoskuse problemaatikat Taani ühiskonna näitel. Patrick Studer (Berni Ülikool)

vaatles mitmekeelsuse kontseptualiseerimise erinevaid võimalusi, mis tulevad esile spontaansetes suhtlussituatsioonides. Irene Käosaare ja Tõnu Tenderi (Haridus- ja Teadusministeerium) ettekandes oli vaatluse all mitmekeelsete kooliõpilaste olukord Eesti koolides. Minna Suni (Jyväskylä Ülikool) ja Sirkku Latomaa (Tampere Ülikool) teemaks oli mitmekeelsete õpilaste toimetulek Soome haridussüsteemis.

Paralleelsektsioonis oli samal ajal vaatluse all mitmekeelsus ja koodivahetus. Helsingi Ülikooli doktorant Marjo Savijärvi käsitles väikelaste esimese keele rolli nende teise keele omandamisel (vastavalt soome ja rootsi keel). Geda Paulsen ja Hanna Jokela (Åbo Akademi ja Turu Ülikool) vaatlusid 11-aastase kolmkeelse lapse keelelist käitumist. Maria Frick (Helsingi Ülikool) näitas Eestis elavatelt soomlastelt kogutud ainese põhjal, kuidas hinnangute andmisel toimuv koodivahetus lisab või pehmen dab afektiivsust. Sektsiooni viimases ettekandes oli teemaks eesti-inglise koodivahetus: Marja Vaba (Tallinna Ülikool) vaatlus mitmekeelse Tallinna Skype'i eestikeelsete töötajate koodivahetuse kontekste ja intensiivsust.

Päeva teises pooles olid taas vaatluse all keele omandamise ja õppijakeelega seotud probleemid. Esimese sektsiooni juhatas sisse Stockholmi Ülikooli professori Kenneth Hyldenstami ettekanne, mis keskendus rootsi keele varakult omandanute ja seda teise keeleks võtjate tasemelt emakeelelähe-

dasele keeleoskusele. Elif Bamyaci (Konstanzi Ülikool) ja Roelien Bastiaanse (Groningeni Ülikool) ettekanne põhines eksperimentaaluuringutel, milles analüüsiti ajukahjustusega keelejuhtide ajatajulisi erinevusi, mida neil esineb türgi keelele omaste erinevate mineviku väljendamise viiside puhul. Lea Nieminen ja Minna Suni (Jyväskylä Ülikool) vaatlesid soome keele omandamist nii esimese kui ka teise keelena. Sektsiooni lõpetas Helsingi Ülikooli keelekeskuse uurijate Kari K. Pitkäneni, Tuula Lehtonen, Roy Siddalli ja Anu Virkkunen Fullenwideri ühisettekanne, milles käsitleti võõras keeles õppimise problemaatikat.

Paralleelsektsiooni teemadeks olid koodivahetus ja mitmekeelsus. Marit Helene Kløve (Bergeni Ülikool) võttis vaatluse alla inglise-norra koodivahetuse kirjalikes tekstides. Hanna Lantto (Helsingi Ülikool) uuris võrdlevalt baski keele valdajate erinevaid koodivahetusviise. Kaarina Mononen (Helsingi Ülikool) rääkis oma välitöömaterjalide põhjal Ingerimaa soomlaste eri põlvkondade suhtest soome keelega.

Konverentsi esimese tööpäeva lõpetas Tartu Ülikooli kultuurisemiootika professori Peeter Toropi plenaarettekannne „Kakskeelne suhtlus ja tõlkimine: semiootilised aspektid”. Selles laiendas ta tõlkeprotsessile iseloomulikke kahe keele vahelisi üleminekuid kitsalt lingvistiliselt avaramale kontekstile. Semiootilisest lähenemisest kantud loeng tõi sisse piiride, dialoogilisuse ja tõlkija kui kultuurilise metakeele tasemel töötava vahendaja probleemid.

Konverentsi teisel päeval peeti 21 ettekannet. Käsitletavate teemade kaupa võib ettekanded jagada viide rühma: Baltimaade mitmekeelsus võrdlevast perspektiivist, keelepoliitika ja mitmekeelne haridus, teise keele omandamine, diasporaauuringud ning klassitunnivestluste uurimine. Päev algas Peterburi Riikliku Ülikooli professori Tatjana Tšernigovskaja plenaarettekande-

ga „Teise keele omandamine: aju ja meel”, mille lähtekohtadeks olid kognitiivistika, neuroloogia, aju-uuringud ja geneetika. Esineja interpreteeris vastavat uuemat uurimisainest ning tõi esile keele omandamisega seotud probleeme.

Teise tööpäeva esimestes sektsioonides tegeleti Baltimaade keelesituatsiooni ja mitmekeelsuse ning teise keele omandamise uurimise küsimustega. Avaettekandes andis Anna Verschik (TLÜ) detailse ülevaate Baltimaade mitmekeelsuse, sotsiolingvistiliste situatsioonide ning erinevate kogukondade uurimisest Balti riikides taasiseseisvumise perioodil. Eesti keeleteadlastest oli selles sektsioonis esindatud veel Anastassia Zabrodsckaja (TLÜ), kelle ettekanne käsitles mitmekeelseid keelemaastikke Eestis ilmuvate venekeelse te ajalehtede reklaamide, aga ka kaupluste, restoranide, pubide jm siltide põhjal. Vineta Poriņa (Läti Ülikool) ettekandes analüüsiti individuaalse kakskeelsuse arenguid Läti näitel. Meilutė Ramonienė (Vilniuse Ülikool) käsitles Leedu kolme suurema linna Vilniuse, Kaunase ning Klaipeda mitmekeelsuse uusi tendentse. Baltikumiteema lõpetas Laima Kalėdienė (Leedu Keele Instituut) ettekanne, milles võeti vaatluse alla Leedu keelepoliitika.

Paralleelsektsioonis arutleti samal ajal keele- ning hariduspoliitika teemadel. Udmurdi ja mari keele olukorda kirjeldas detailselt Konstantin Zamjatin (Helsingi Ülikool). Svetlana Jedõgarova (TÜ) teemaks oli udmurdi keele tõrjutud positsioon hariduselus. Konverentsi kaugeim külaline, Montclairi Ülikooli (USA) teadlane Rabia Redouane käsitles Marokos kõneldava tamazighti keele olukorda.

Pärastlõunaste sektsioonide põhiteemad olid teise keele omandamine soome- ja rootsikeelses keskkonnas, diasporaauuringud ning klassitunnivestlused. Teise keele omandamise uurimise sektsiooni esindasid Soome, Norra ja Rootsi keeleteadlased, kes võtsid vaat-

luse alla erinevas vanuses laste keeleomandamise soome- ja rootsikeelses keskkonnas (Cecilia Söderholm ja Seija Pekkala, Helsingi Ülikool) ning vene- norra (Elena Tkatchenko, Oslo Ülikool) ja rootsi-soome (Heidi Rontu, Helsingi Tehnoloogiaülikool) kakskeelsete laste morfoloogia omandamise. Sektsiooni viimases ettekandes käsitlesid Jyväskylä Ülikooli teadlased Lea Nieminen ning Ritva Takkinen sõnade, märkide ja paralingvistilise väljenduse osa muinas- juttude jutustamisel eriomases sihtrüh- mas: kakskeelsete, soome keelt ja soome viipekeelt valdavate laste rühmas.

Diasporaa teemadel esinesid konve- rentsil Harry Lönnroth ja Shahzaman Haque (Tampere Ülikool), Memet Aktürk Drake (Stockholmi Ülikool) ning Maarika Teral ja Mari Allik (TÜ). Ettekannetes käsitleti nii põlis- kui ka hilistekkeliste vähemuskeelte olu- korda Põhjamaades. H. Lönnroth andis ülevaate rootsi keelesaarte ajaloost, arengust ning keelesituatsioonist täna- päeval. S. Haque ja M. Aktürk Drake vaatlesid hilistekkeliste, erinevaid sot- siolingvistilist olukorda esindavate kee- lekogukondade probleeme, keele säili- tamist ning keelevahetust ja identitee-

diküsimusi erinevate Euroopa riikide näitel. M. Terali ja M. Alliku ettekanne käsitles Rootsi ja Taani eestlaste keele- ja identiteediküsimusi. Pärtel Lippuse (TÜ), Leelo Keevalliku (Uppsala Üli- kool) ning Karl Pajusalu (TÜ) ühissete- kandes võeti vaatluse alla 2. ja 3. välte tajumine rootsieestlastel.

Konverentsi lõpetasid klassitunni- vestlusi käsitlevad kaks ettekannet, kus mõlemad esinejad peatusid vestlus- strateegiatel ning teise keele oman- damise küsimustel. Natalia Zagura (TÜ) vaatles eesti keskkoolilõpetajate ingliskeelses suhtluses kompenseeri- vaid kommunikatsioonistrateegiaid. Ewa Donesch-Jezo (Krakóvi Ülikool) käsitles täiskasvanud inglise keele õppijate näi- tel modaalverbide omandamise üksik- asju.

Järgmine, 11. Põhjamaade kakskeel- suse konverents toimub 14.–16. juunini 2012 Kopenhaageni Ülikoolis. Konve- rentsia peateema on kakskeelsus ja glo- baliseerumine.

MADIS ARUKASK,
KRISTINA PRAAKLI